

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σύμφωνα με την κυρίαρχη άποψη, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει μια άλλη βιώσιμη και εφικτή λύση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, πέραν της οικονομίας της αγοράς και της αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας.

Το μόνο δυνατό φάρμακο, για την πλειονότητα των διανοούμενων, των πολιτικών στοχαστών και δημοσιογράφων ακόμη και πολλών οικολόγων, είναι σήμερα η Κοινωνία των Πολιτών και των Μη Κρατικών Οργανώσεων.

Η Κοινωνία των Πολιτών είναι πρακτικώς αδύνατον να αντιμετωπίσει επιτυχώς την οικονομία της αγοράς και τους επαγγελματίες πολιτικούς.

Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ευφυΐα για να καταλάβει ο ενήμερος των πραγμάτων, ότι όσο υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, είναι αδύνατον να εκλείψουν οι αιτίες που προκαλούν και διαιωνίζουν της πολυδιάστατη κρίση.

Το κυρίαρχο σύστημα ως γνωστόν, ενδιαφέρεται για κέρδη, για συσσώρευση δύναμης, εξουσίας και πλούτου των ελίτ, και όχι για την ευημερία, την υγεία των ανθρώπων και ένα καθαρό περιβάλλον.

Στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης και παγκοσμιοποίησης, θυσιάζονται εξ ανάγκης τα συμφέροντα και η ποιότητα ζωής των πολλών.

Το μόνο που θα μπορούσαμε να επιτύχουμε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, χάρη στις Μ.Κ.Ο. και στις δραστηριότητες της Κοινωνίας των Πολιτών, είναι κάποιες ήπιες βελτιώσεις,

Η Κοινωνία των Πολιτών του Παναγιώτη Κουμεντάκη

Πολλοί άνθρωποι σήμερα πιστεύουν ότι το σύστημα της οικονομίας της αγοράς και η αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι θεσμοί αξεπέραστοι, αμετακίνητοι. Δηλαδή πιστεύεται ότι ήρθαν οι θεσμοί αυτοί για να μείνουν (παρόλο που έχουν Ιστορία μόνο δυο περίπου αιώνων) και δεν υπάρχουν καλύτεροι θεσμοί για να τους αντικαταστήσουν.

Είναι υποτίθεται το πεπρωμένο της ανθρωπότητας. Πολλοί άνθρωποι λοιπόν, στις μέρες μας, πιστεύουν ότι είναι αδύνατον να αλλάξει η κατάσταση πραγμάτων, όπως έχει τώρα διαμορφωθεί. Σύμφωνα με την κυρίαρχη άποψη, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει μια άλλη βιώσιμη και εφικτή λύση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, πέραν της οικονομίας της αγοράς και της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

Το γεγονός ότι η οικονομία της αγοράς και το πολιτικό συμπλήρωμα της, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία οδήγησαν την ανθρωπότητα στα τωρινά αδιέξοδα και στην τρομακτική πολυδιάστατη κρίση των κοινωνιών μας, παραβλέπεται, δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από πολλούς.

Το μόνο δυνατό φάρμακο, για την πλειονότητα των διανοούμενων, των πολιτικών στοχαστών και δημοσιογράφων ακόμη και πολλών οικολόγων, είναι σήμερα η Κοινωνία των Πολιτών και των Μη Κρατικών Οργανώσεων. Με άλλα λόγια, στηρίζουν τις ελπίδες τους στην Κοινωνία των Πολιτών και στις Μ.Κ.Ο, ως τους θεσμούς εκείνους που μπορούν να επιφέρουν κάποιες βελτιώσεις μέσα στο σύστημα της οικονομίας της αγοράς και να ελαττώσουν, στο μέτρο του δυνατού, τις άσχημες πλευρές του κυρίαρχου συστήματος, της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της καπιταλιστικής νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Θεωρούν, λοιπόν, απροβλημάτιστα, επειδή αυτό τους βολεύει ή εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους ή εξαιτίας διανοητικής ακαμψίας και ανεπάρκειας, ως δεδομένο και αμετακίνητο το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, ευελπιστώντας αφελώς ότι η κοινωνία των Πολιτών και οι Μ.Κ.Ο, θα αντιμετωπίσουν σθεναρά και αποτελεσματικά τις δυσλειτουργίες, αδυναμίες και αγκυλώσεις του κυρίαρχου συστήματος. Πιστεύουν ότι θα επιτύχουν στοιχειωδώς ικανοποιητικές λύσεις στα προβλήματα και τη γενικευμένη κρίση των συγχρόνων κοινωνιών.

Είναι όμως η θεώρηση αυτή των πραγμάτων βάσιμη; Μπορούμε να στηριχθούμε στην Κοινωνία των Πολιτών και στις Μ.Κ.Ο., για να αναζητήσουν και επιτύχουν μέσα στα πλαίσια του κυρίαρχου συστήματος της άρση των αδιεξόδων και της πολυδιάστατης κρίσης τους και-

που θα διευκολύνουν κάπως τη ζωή ίσως κάποιων μειονοτήτων στις ανεπτυγμένες χώρες, αλλά που δεν θα μπορούσαν να αναχαιτίσουν, με ουσιαστικό τρόπο, την πολυδιάστατη κρίση του καιρού μας.

Η ενόχληση που θα μπορούσε μια ισχυρή Κοινωνία των Πολιτών να προκαλέσει στο κυρίαρχο σύστημα δεν διαφέρει από την όχληση που προκαλεί μια αλογόμυγα, όταν κάθεται πάνω στο κέρατο ενός ταύρου.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να τονίσουμε ότι τίποτα λιγότερο από την επανάσταση που θα προέλθει από ένα σύστημα γνήσιας, περιεκτικής δημοκρατίας, δεν θα μπορούσε να προσφέρει τις καλύτερες δυνατές λύσεις, στα προβλήματα και την πολυδιάστατη κρίση της σύγχρονης ανθρωπότητας.

ρού μας; Η απάντησή μας, είναι κατηγορηματικά αρνητική. Μεγαλύτερη ουτοπία (με την αρνητική έννοια του όρου), είναι δύσκολο να υπάρξει από αυτήν.

Η Κοινωνία των Πολιτών είναι πρακτικώς αδύνατον να αντιμετωπίσει επιτυχώς την οικονομία της αγοράς και τους επαγγελματίες πολιτικούς. Είναι ανίσχυρη σίγουρα για να αντιμετωπίσει τους γίγαντες της οικονομίας της αγοράς και τους πολιτικούς, που βασικά κατευθύνονται από τους ισχυρούς της οικονομίας, εφόσον οι ελίτ που διαχειρίζονται το οικονομικό και το πολιτικό σύστημα συγκεντρώνουν στα χέρια τους και όλη τη θεσπισμένη οικονομική και πολιτική δύναμη και μπορούν να κατευθύνουν επομένως και τις οποιεσδήποτε αντιδράσεις σε ανώδυνα (γι' αυτές) μονοπάτια. Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ευφυΐα για να καταλάβει ο ενήμερος των πραγμάτων, ότι όσο υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, είναι αδύνατον να εκλείψουν οι αιτίες που προκαλούν και δαιωνίζουν την πολυδιάστατη κρίση.

Η Κοινωνία των Πολιτών θα παραμείνει αναγκαστικά ισχνή και αδύναμη, ανίκανη να επηρεάσει σε αξιόλογο βαθμό, τις επιλογές του συστήματος. Οστώρα απέδειξε ότι ούτε προχωρεί, ούτε εξελίσσεται συγκεντρώνοντας μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική δύναμη απέναντι στις ελίτ, ούτε έχει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της κοινωνίας, ούτε έχει τις δυνατότητες να παρέμβει σε αξιόλογο βαθμό και να επηρεάσει τις εξελίξεις. Είναι απλώς θεραπαινίδα του συστήματος, υπηρετώντας βασικά το σύστημα, όπως αποδεικνύεται καθημερινά.

Το κυρίαρχο σύστημα ως γνωστόν, ενδιαφέρεται για κέρδη, για συσσώρευση δύναμης, εξουσίας και πλούτου

των ελίτ, και όχι για την ευημερία, την υγεία των ανθρώπων, και ένα καθαρό περιβάλλον. Μια Κοινωνία των Πολιτών ελάχιστα μπορεί να επηρεάσει το σύστημα πραγμάτων, όπως έχει διαμορφωθεί μέσα στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης.

Είναι λ.χ. πρακτικά αδύνατον να υπάρξουν μέσα στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς και παγκοσμιοποίησης, ουσιαστικές αλλαγές στην προστασία του περιβάλλοντος, στην φτώχεια και ανεργία, στην παραγωγή και διάθεση υγιεινών τροφών και προϊόντων που προάγουν την υγεία και ποιότητα ζωής των πολλών, την πάταξη της πολυφαρμακίας και φαρμακομανίας και γενικά να αναχαιτίσουν τις αιτίες της νοσηρότητας και πρόωρης θνησιμότητας για την πλειονότητα των ανθρώπων, άπαξ και οι πολλοί δεν έχουν και άλλες ουσιαστικές επιλογές μπροστά στα διλήμματα που μπορούν και τους βάζουν οι ελίτ, ενώ άλλοι γίνονται, μέσα στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς, τυφλοί καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών. Τα διλήμματα που θέτουν ωμά οι οικονομικές ελίτ π.χ. «ανάπτυξη ή περιβάλλον», ή παρόμοια, «προστασία της εργασίας ή ανάπτυξη» είναι αυτά που καθορίζουν την συμπεριφορά του μέσου πολίτη και όχι οι εκκλήσεις της κοινωνίας των πολιτών, των Μ.Κ.Ο. κ.λπ.

Είναι γενικά αδύνατον να αλλάξει προσανατολισμό και πορεία πλεύσης η οικονομία της αγοράς και να σταματήσει η συσσώρευση πλούτου και εξουσίας, ή η οι-

κονομική ανάπτυξη που είναι το οξυγόνο και ο αποχρών λόγος ύπαρξης της οικονομίας της αγοράς. Επομένως οι κινήσεις και δυνατότητες μιας Κοινωνίας των Πολιτών είναι περιορισμένες και εντελώς προβληματικές στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς και της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης. Οι παρεμβάσεις της είναι γενικά ανάξιες λόγου - ουτοπικές.

Είναι αδύνατον να λειτουργήσει το σύστημα και να επιτύχει τους απώτερους στόχους του, χωρίς την συνεχή υπονόμηση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος, την γενική μόλυνση και ρύπανση των πάντων, την υπερεκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πόρων του πλανήτη, την παραγωγή και διάθεση αναρίθμητων περιττών ή βλαπτικών προϊόντων και υπηρεσιών, την υποβάθμιση των τροφίμων και την συνακόλουθη κατάρρευση της ποιότητας ζωής των πολλών.

Στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης και παγκοσμιοποίησης, θυσιάζονται εξ ανάγκης τα συμφέροντα και η ποιότητα ζωής των πολλών. Τα παραδείγματα βρίθουν και θα μπορούσε ο ερευνητής του θέματος να γράψει ένα ολόκληρο βιβλίο, αναφερόμενος στους τομείς εκείνους της ατομικής και συλλογικής ζωής, που το άορατο χέρι της οικονομίας της αγοράς, παρεμβαίνει αποφασιστικά στην ζωή των πολλών και στο περιβάλλον, προκειμένου να ρυθμίσει, να οργανώσει και χειραγωγήσει τη ζωή μας, με τρόπο που να προάγει τα συμφέροντα και τους στόχους της αγοράς και όχι τα βασικά συμφέροντα και τους υψηλούς στόχους του ανθρώπινου γένους.

Σ' ένα τέτοιο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, περιβαλλοντικό, υγειονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον, που το επάνω χέρι το έχει η αγορά, με βασικό στόχο τα κέρδη και την συσσώρευση δύναμης και εξουσίας, τι θα μπορούσε άραγε να επιτύχει η Κοινωνία των Πολιτών και οι Μ.Κ.Ο.; Είναι φανερό επομένως ότι η Κοινωνία των Πολιτών είναι πρακτικώς αδύνατη να επηρεάσει ουσιαστικά τις εξελίξεις για την άρση της πολυδιάστατης κρίσης. Το μόνο που θα μπορούσαμε να επιτύχουμε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, χάρη στις Μ.Κ.Ο. και στις δραστηριότητες της Κοινωνίας των Πολιτών, είναι κάποιες ήπιες βελτιώσεις, που θα διευκολύνουν κάπως τη ζωή ίσως κάποιων μειονοτήτων στις ανεπτυγμένες χώρες, αλλά που δεν θα μπορούσαν να αναχαιτίσουν, με ουσιαστικό τρόπο, την πολυδιάστατη κρίση του καιρού μας. Επομένως το δραματικό δίλημμα δεν μπορεί παρά να είναι: Βαρβαρότητα και καταστροφή ή ριζοσπαστική αλλαγή δομών και περιεκτική δημοκρατία.

Είναι σύμφυτο στην καπιταλιστική οικονομία της αγοράς, να αναπτύσσεται διαρκώς, αλλιώς θα σβήσει, χάνοντας τον αποχρώντα λόγο της ύπαρξης της. Η συνεχής, ωστόσο και ταχύρυθμη ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς, οδηγεί αναπόφευκτα σε τρομακτικά αδιέξοδα τον άνθρωπο και στο περιβάλλον του. Είναι χοντρό αστείο, λοιπόν και εντελώς απροβληματιστο, να μιλούμε στα σοβαρά για Κοινωνία των Πολιτών και για τις Μ.Κ.Ο. ως αντίπαλο δέος στην οικονομία της αγοράς. Η ενόχληση που θα μπορούσε μια ισχυρή Κοινωνία των Πολιτών να προκαλέσει στο κυρίαρχο σύστημα δεν διαφέρει από την όχληση που προκαλεί μια αλογόμυγα, όταν κάθεται πάνω στο κέρατο ενός ταύρου.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να τονίσουμε ότι τίποτα λιγότερο από την επανάσταση που θα προέλθει από ένα σύστημα γνήσιας, περιεκτικής δημοκρατίας, δεν θα μπορούσε να προσφέρει τις καλύτερες δυνατές λύσεις, στα προβλήματα και την πολυδιάστατη κρίση της σύγχρονης ανθρωπότητας.

Περιοδικό «Περιεκτική Δημοκρατία», τεύχος 16, Σεπτέμβρης-Δεκέμβρης 2007

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 120 περίπου λέξεις.
2. Να γράψετε τα συνώνυμα των λέξεων: αμετακίνητοι, ανεπάρκειας, διαιωνίζουν, διλήμματα, συσσώρευση.

3. Να παρουσιάσετε αναλυτικά τη δομή της 7^{ης} παραγράφου του κειμένου.
4. «Στο βωμό της οικονομικής ... υψηλούς στόχους του ανθρώπινου γένους»: Ποια συλλογιστική πορεία ακολουθεί ο συγγραφέας στο απόσπασμα αυτό;
5. Ποια μέθοδο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην 5^η παράγραφο;
6. Είστε νέοι και έντονα προβληματισμένοι για τα ζητήματα, τα οποία καθημερινά απασχολούν την κοινωνία στην οποία ζείτε. Πολλοί από εσάς αγανακτούν με τη στάση της πολιτείας, αλλά και με τις μορφές αδικίας σε βάρος πολλών συνανθρώπων σας. Έχοντας αφετηρία τους κοινωνικούς και πολιτικούς προβληματισμούς σας να γράψετε ένα κείμενο 600 περίπου λέξεων, στο οποίο θα αναλύσετε τις μορφές και τους φορείς αντίδρασης απέναντι σε μια άδικη πολιτεία, αλλά και τους σκοπούς που θα έχει αυτή η αντίδραση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
N. Ρουσάκης

Φιλολογικό Φροντιστήριο